

KALASTUSLAIN KOKONAISUUDISTUS, RAHOITUSJAOSTO

Aika: 7.9.2009 klo 11.00

Paikka: Maa- ja metsätalousministeriö, kokoushuone Pihatto, Mariankatu 23, Helsinki

Osallistujat: kalastusneuvos Eija Kirjavainen, maa- ja metsätalousministeriö, rahoitusjaoston puheenjohtaja
kalatalouspäällikkö Jukka Muhonen, Hämeen TE-keskus
toiminnanjohtaja Markku Myllylä, Kalatalouden Keskusliitto ry
isännöitsijä Hannu Paananen, Inarin kalastusalue
toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto ry
erikoistutkija Raimo Parmanne, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, asiantuntija
perushoitaja Helena Grönqvist, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
neuvotteleva virkamies Kirsti Vallinheimo, valtiovarainministeriö
ylitarkastaja Roni Selén, maa- ja metsätalousministeriö
kalastusbiologi Mari Nykänen, Keski-Suomen TE-keskus, rahoitusjaoston sihteeri

poissa talousjohtaja Hannele Laihonen, maa- ja metsätalousministeriö

poissa ylitarkastaja Outi Helander, maa- ja metsätalousministeriö, rahoitusjaoston sihteeri

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja kertoi, että jaoston asiantuntijajäsen Risto Lampisen siirryttyä uusiin tehtäviin hänen tilalleen rahoitusjaostoon tulee maa- ja metsätalousministeriön kalatalousylitarkastaja Juha Mäkitie.

2. Saatu palaute rahoituksen perustehtävistä ja vaihtoehtoisista rahoitusmalleista

Kokousedustajat esittelivät taustaorganisaatioiltaan saamansa kommentit koskien työmuistiota, jossa oli hyvin alustavasti luonnosteltu rahoituksen mahdollisia perustehtäviä sekä vaihtoehtoisia rahoitusmalleja. Rahoitusmalleista työmuistiossa olivat esillä

- valtion budjettiin sisällytettävä rahoitus
- riistanhoitomaksujärjestelmää muistuttava malli
- metsänhoitomaksujärjestelmää tai kiinteistöveroä muistuttava malli
- rahoituksen kerääminen osana kalastusvälineiden tai kalastuslupien hintaa
- yhden peruskortin malli, jossa kortti oikeuttaisi onkimaan, pilkkimään ja viehekalastamaan yhdellä vieheellä ja vavalla koko maassa tietyin rajoituksin (mutta muu kalastus edellyttäisi edelleen erillislupia)
- nykyisen kalastuksenhoitomaksujärjestelmän kehittäminen palveluja parantamalla ja asiakaspohjaa laajentamalla.

Osa taustaorganisaatioilta saaduista kommentteista on kokousmuistion liitteenä. Todettiin, että koska kommentoitava materiaali on ollut luonteeltaan hahmotteleva luonnos, ovat myös annetut kommentit luonteeltaan osin alustavia, ja ne voivat täsmentyä sitä mukaa kun lisäinformaatiota asiassa kertyy ja perusteluja eri vaihtoehtoille kehitetään. Erityisesti rahoituksen tarkoituksen tai tavoitteen täsmentyminen on tärkeää ennen yksityiskohtaisempien rahoituslinjausten tekoa. Tässä vaiheessa työtä useissa rahoitusmalleissa nähtiin sekä hyviä että huonoja puolia, eikä yhtä selvää kehityslinjaa noussut esille.

Todettiin malleista saadun palautteen olevan arvokasta jatkotyön kannalta.

3. Maksukertymä eri rahoitusvaihtoehdoilla

Kokouksen sihteeri esitteli muistioluonnoksen, jossa oli alustavasti hahmoteltu mahdollisen rahoituskertymän suuruutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä (maksuvelvollisten joukko, maksuhallitus, luvan hinta, eripituiset lupajaksot).

4. Jatkotoimenpiteistä sopiminen

Päätettiin, että kokousedustajat laittavat perjantaihin 11.9. mennessä taustaorganisaatioiltaan saamansa kommentit rahoituksen perustehtävistä ja vaihtoehtoisista rahoitusmalleista kirjallisena sihteerille, mikäli kommentit halutaan sisällyttää kokousmuistion liitteeksi.

Päätettiin, että sihteeri täsmentää jonkin verran rahoituskertymästä laadittua muistioluonnosta, minkä jälkeen myös tämä muistio esitetään kokousmuistion liitteenä.

Puheenjohtaja esitti, että jaoston jäsenet miettivät mahdolliselle tulevalle maksulle kuvaavaa nimeä.

Päätettiin, että jatkotarkasteluun otetaan nyt keskustelluista vaihtoehtoisista rahoitusmalleista seuraavat: nykyisen kalastuksenhoitomaksun kehittämisen, ns. peruskortin malli ja budjet-tirahoitusmalli. Näiden mallien osalta mietitään tarkemmin rahoituksen keräämisen ja käytön prosesseja.

Todettiin, että uudessa kalastuslaissa onkiminen ja pilkkiminen tulisi määritellä nykyisin määritelmää täsmällisemmin. Täsmällinen määrittely on tärkeää etenkin kalastuksen valvonnan kannalta. Päätettiin viedä viestiä määritelmän kehittämistarpeesta asiaa käsitteleville tahoille kalastuslain uudistamishankkeen sisällä.

Päätettiin valmistella oikeusministeriölle kirje, jossa kuvataan nykyisen rahoitusjärjestelmän ongelmat kalastuksenhoitomaksun maksamisen laiminlyömisestä vuoksi. Lisäksi tarkastellaan mahdollisia rangaistusluontoisia tai hallinnollisia keinoja, joilla kalastajat saataisiin maksamaan maksu nykyistä paremmin. Esitystä käsitellään seuraavassa kokouksessa.

5. Kokouksen päättäminen

Rahoitusjaoston seuraava kokous pidetään 5.10.2009 klo 11.

Marraskuun kokous pidetään aiemmin sovittuna päivämäärän (6.11.2009) sijasta 20.11. klo 11.

Molemmat kokoukset pidetään maa- ja metsätalousministeriössä (Mariankatu 23).

5.9.2009

Kalastuslain kokonaisuudistus
Rahoitusjaosto

KOMMENTIT KALASTUSLAIN KOKONAISSUUDI STUKSEN RAHOITUSJAOSTON MUISTIOON RAHOITUKSEN PERUSTEHTÄVISTÄ JA KALATALOUDEN VAIHTOEHTOISISTA RAHOITUSMALLEISTA

1) RAHOITUKSEN PERUSTEHTÄVÄT

Rahoituksen perustehtävät on luettelonomainen selvitys siitä, mihin erilaisiin käyttötarkoitukseen kalastuksenhoitomaksuvaroja tällä hetkellä käytetään. Se ei sisällä kalatalouden **nykytilanteen kuvausta tai arviota tulevasta kehityksestä**. Tämä olisi kuitenkin välttämätön perusedellytys tarkasteltaessa eri rahoitusmalleja ja niiden tuottamien resurssien käyttöä luotaessa edellytyksiä kalavarojen kestäväälle käytölle ja hoidolle sekä muille kalastuslain edellyttämille toimille.

On oletettavaa, että myös tulevaisuudessa kalatalouden rahoituksen perusominaisuuksia tulee olemaan käytettävissä olevien varojen niukkuus. Tästä syystä tarvitaan **arvio eri toimenpiteiden tärkeydestä ja kustannustehokkuudesta suhteessa varojen käytölle asetettuihin tavoitteisiin**. Tehdyn arvion pohjalta on myös selvitetävä, mitkä ovat ensisijaisia perustehtäviä, joita valittavalla rahoitusmallilla toteutetaan.

Varojen kohdentaminen todellisiin perustehtäviin edellyttää myös arviota siitä, mitkä luetellut perustehtävät ei lainkaan palvele rahoitukselle asetettavia tavoitteita ja mitkä mahdollisesti tulisi rahoittaa muilla keinoin kuin valittavalla kalatalouden rahoitusmallilla.

Rahoitusmallin kannalta olennaista on jonkinlainen **arvio tarvittavasta vuotuisesta rahakertymästä**. Myöskään sen teko ei ole mahdollista ilman edellä mainittua nykytilanteen kuvausta, arviota tulevasta kehityksestä ja eri toimenpiteiden kustannustehokkuudesta ja tarpeesta suhteessa asetettaviin tavoitteisiin.

Luettelo **rahoituksen tehtävien asiakokonaisuuksista** Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö esittää seuraavat kommentit:

Luetteloon tulee lisätä **kalastusharrastuksen edistäminen**. Monet luettelossa esitetyt asiat toki tukevat kalastusharrastusta, mutta kalastusharrastuksen suosion ylläpitäminen ja kehittäminen vaatii määrätietoista työtä kalastusta harrastavien ja kalastamattomien kansalaisten parissa, eri kalastusmuotojen opettamista, kalan oikeaa talteenottoa tai vapauttamista, käsittelyä ja ruuaksi valmistamista jne.

5.9.2009

Kalastuksen tulevan rahoituksen, vapaa-ajankalastuksen kansantaloudellisten ja terveydellisten hyötyjen ja kalavarojen kestävä käytön kannalta se on rahoituksen tehtäväkokonaisuuksista tärkein ja sellaisena myös esitettävä.

Luettelosta tulee **poistaa onginnasta ja pilkinnästä maksettavat omistajakorvaukset**, jotka muuttuivat perusteettomiksi kalastuslain uudistamisen yhteydessä vuonna 1996, jolloin onginnasta ja pilkinnästä tehtiin maksuttomia jokamiesoikeuksia.

Kalastuksen valvonta hoidetaan joko valtion viranomaisten toimesta tai se on vesialueen omistajan ja/tai kalastusoikeuden haltijan tehtävä, eikä siihen tule käyttää kalastuksen harrastajilta kerättäviä veroluonteisia maksuja.

Mahdolliset **kalastajista kerättävät** rekisterit tulee käyttötarkoituksesta riippuen rahoittaa muista joko kansallisista tai EU –varoista eikä niihin tule käyttää kalastuksen harrastajilta kerättäviä veroluonteisia maksuja.

VAIHTOEHTOISET RAHOITUSMALLIT

Rahoitusmallien arviointia vaikeuttaa se, että missään ei ole määritelty tavoitteena olevaa rahakertymää. Toinen arviointia vaikeuttava tekijä on se, että yhdessä malleista on yhdistetty kalatalouden rahoitukseen kerättävä veroluontoinen maksu ja kalastuslupa (yhden kortin malli), jolloin ei oteta kantaa pelkästään rahoitus-, vaan samalla myös lupajärjestelmään.

Vaihtoehtoisten rahoitusmalleja arvioitaessa tärkeitä kriteerejä ovat niiden

- vaikutukset kalastusharrastuksen suosioon ja sen lisäämiseen,
- yksinkertaisuus ja ymmärrettävyys,
- käyttäjäystävällisyys: maksamisen helppous ja käyttöajan joustavuus (lyhytaikaiset luvat) sekä
- kustannustehokkuus ja vähäinen valvontatarve.

Kalastusharrastuksen suosio perustuu vahvan perinteen ohella maksutomiin yleiskalastusoikeuksiin ja toimivaan, kohtuuhintaiseen viehekalastuksen yleiskalastusoikeuteen. Nuorten ja 65 vuotta täyttäneiden vapauttaminen sekä läänikohtaisen viehekalastuksen lupamaksusta että kalastushoitomaksuverosta luo hyvät edellytykset kalastusharrastuksen aloittamiseen nuorella iällä ja sen jatkamiseen vielä työvuosien jälkeenkin.

Kalastusharrastuksen ylläpitämisen kannalta erityisen heikkoja vaihtoehtoja ovat

- esitys nykyisen järjestelmän muuttamisesta ns. asiakaspohjaa laajentamalla (nuoret ja eläkeläiset sekä muut kalastustapahtumaan osallistuvat kalastushoitomaksuvelvollisiksi) ja
- yhden kortin malli, jossa kortin hinta on korkea, onginta ja pilkintä maksullisia oikeuksia ja eläkeläiset maksuvelvollisia.

5.9.2009

Ne tulisivat voimakkaasti vähentämään kalastusharrastusta ja maksun maksajien määrää.

Kalastusharrastuksen ylläpitämisen kannalta paras malli on budjettimalli, joka nostaa kalastusharrastuksen muiden kansanterveyttä edistävien luontoliikuntamuotojen rinnalle. Väestön ikääntymisestä huolimatta se luo parhaat edellytykset myös kalatalouden rahoitukselle.

Yksinkertaisin maksajan kannalta on järjestelmä, jossa maksu maksetaan vain luvasta kalastaa. Se, että kalastusluvan lisäksi on erikseen maksettava veroluonteinen kalastuksenhoitomaksu näyttää olevan vaikeasti ymmärrettävä asia.

Yksinkertaisin ja ymmärrettävin malleista on budjettivaihtoehtomalli, johon liittyy maksuttomien ja maksullisten yleiskalastusoikeuksien lupajärjestelmä. Myös kiinteistövero- ja kalastusvälineveromallit poistaisivat erillisen kalastuksenhoitomaksun, vaikka vero lopulta palautuisi kalastuksen harrastajien maksettavaksi kalastuslupien ja -välineiden hinnoissa.

Yksinkertainen on myös yhden kortin mallin, mutta vain yhdellä vavalla ja vieheellä harjoitettavan viehekalastuksen osalta. Muilta osin se joko säilyttää nykyisen tilanteen (esimerkiksi verkkokalastus, vetouistelu, joiden perusmaksut nousevat) tai palauttaa jo poistetun tarpeettoman lupien hankinnan (onginta ja pilkintä).

Käyttäjäystävällisimpiä ovat budjetti-, kiinteistö- ja kalastusvälineveromallit yhdistettynä laajoihin maksuttomiin ja maksullisiin yleiskalastusoikeuksiin.

Nykyjärjestelmään ehdotetut maksamistapojen moninaistaminen ja käyttöajan joustot tekevät siitä käyttäjäystävällisemmän, mutta eivät poista ongelmaksi koettua erillistä kalastuksenhoitomaksua.

Yhden peruskortin malli ei ole käyttäjäystävällinen, koska siinä kalastusalueen laajuudesta riippumatta on lunastettava lupa koko valtakunnan alueelle. Muille kuin yhdellä vieheellä koko valtakunnassa kalastaville se ei tuo parannusta nykytilanteeseen ja on onginnan ja pilkinnan kannalta nykytilannetta heikompi.

Kustannustehokkain ja valvontatarpeen vähentämisen kannalta paras malli on budjettimalli.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön mielestä paras rahoitusmalli voidaan rakentaa budjettirahoituksen pohjalle. Kuten rahoitusjaoston arvioissa todetaan, malli saattaisi lisätä kalastajien määrää. Sen lisäksi se on yksinkertaisin, ymmärrettävin ja käyttäjäystävällisin samalla kun se on kustannustehokas ja vähentää valvonnan tarvetta.

Budjettimallin toteuttamiskelpoisuutta voitaisiin parantaa selvittämällä kiinteistö-, kalastusvälineveron ja muiden vastaavien verojen mahdollista käyttöä osana kalatalouden rahoitusta.

Mikäli myös tulevaisuudessa kalastuksen harrastajilta kerätään erillinen harrastevero (kalastuksenhoitomaksu tai vastaava), sitä ei tule yhdistää

5.9.2009

osaksi esimerkiksi viehekalastusmaksua. Tästä huolimatta maksutavat tulee järjestää niin, että sekä veroluonteisen maksun että yleiskalastus-oikeuksista maksettavan maksun maksaminen yhdellä maksusuorituksella on mahdollista.

TÄYDENTÄVÄ VAIHTOEHTO MAKSUJEN JA LUPAMAKSUJEN KERÄÄMI SEEN

Väestön ikärakenteen dramaattinen muutos pakottaa julkisen hallinnon kehittämään radikaaleja uusia muotoja, joilla lisätään merkittävästi terveysliikuntaa ja kansalaisten omatoimisuutta itsensä, perheen ja muiden ihmisten fyysisen ja henkisen kunnon ylläpidossa. Valtion omaa hallintoa on purettava ja tehtäviä siirrettävä yhteisöllisyyttä edistäen järjestöille silloin, kun tämä tukee yleisesti hyväksyttäviä tavoitteita. Kalastusharrastuksen määrä ja tätä kautta luonnossa liikkumisen kansallisen kulttuurin edistäminen ovat paljon tärkeämpiä tavoitteita kuin muutaman kymmenen euron vuosittaiset maksut.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö esittää tutkittavaksi mahdollisuutta, että järjestö keräisi ja tilittäisi valtiolle jäsentensä puolesta mahdollisen kalastushoito- maksun ja yleiskalastus-oikeuksista maksettavan maksun.

Todisteena maksun suorittamisesta olisi järjestön voimassaoleva jäsenkortti. Maksun suuruus porrastettaisiin voimakkaasti näin kerättävien maksujen määrän mukaan.

Vastaava mahdollisuus tulisi luonnollisesti tarjota myös muille kalastusharrastukseen ja luontoliikuntaan liittyville valtakunnallisille järjestöille. Vaihtoehto vähentäisi maksujen keräämisestä aiheutuvia kustannuksia ja tehostaisi maksujen ja lupien markkinointia sekä ennen kaikkea lisäisi kalastusharrastusta.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
Hallituksen kokous 5.9.2009

Kalastuslainkokonaisuudistus, VAIHTOEHTOISET RAHOITUSMALLIT

KOMMENTIT RAHOITUSMALLEIHIN JA EHDOTUKSIA ORGANISAATION KEHITTÄMISEKSI

Rahoituksen lisäystoimia ja muutoksia nykyiseen (rahoitusmalli):

Mikään nyt tarkastelussa ollut malli ei sinällään sovi rahoitusmalliksi, vaan uuteen malliin kannattaa ottaa toimivat ratkaisut eri malleista jotta rahoituspohjaa voitaisiin oleellisesti lisätä nykyisestä.

Valtion kalastushoitomaksu kaikille 15 – 75 vuotiaille, jotka kalastavat muuten kuin onkimalla. Maksun maksaneet Suomen kansalaiset kirjautuisivat kalastajarekisteriin ja saisivat säännestävän kalastuskortin ja jonkun kalastaja lehden vaikka kerran vuodessa.

Perusteeksi esitettiin mm. kalastus samalle viivalle metsästyksen kanssa. Tarvitaan lisää rahaa kalavesien hoitoon ja valvonnan kustannuksiin.

Ikärajojen perusteluita oli mm. että > 15 vuotiaat ovat myös metsästyspuolella ”itsenäisiä metsästäjiä”. Nykyinen >65-vuoden ikä ei ole perusteltua kalastuksen hoitomaksun vapauttamisesta.

Pilkkiminen nähtiin kuuluvaksi kalastuksen hoitomaksun piiriin ainakin, sillä Ylisemmässä Lapissa sijaitsevat Suomen arvokkaimmat luonnonkalaiset vedet kuten lohi, taimen ja rautu (nierjä) joet ja järvet ml. lompotot. Norjassa pilkkiminen ei ole maksutonta jokamiehen oikeutta (pl. meri). Siellä on samanlainen kalasto kuin Suomen yliperällä. Lisäksi Ylisen Lapin vesissä tapahtuu vielä melko lailla luonnonlisääntymistä, joskin esim. Paatsjoen vesistöön tehdään velvoiteistutuksia Inarijärven veden säännöstelyn johdosta voimalaitostarpeisiin. Taimen ja Nieriän ml. pohjasiiian istutukset ovat melko arvokasta myös rahallisesti, joten pilkintä ei ole jokamiehen oikeuteen kuuluvaa ei ainakaan näissä vesissä.

Yhden kalastusluvan malli

Toisaalta oli mielipiteitä, että Lääninkohtaisesta viehekalastusluvasta tulee luopua, se sotii kalastuslain perussäännöksiä vastaan yhtäläillä kuin perustuslaillista omistusoikeutta vastaan. Kalastusoikeuden haltijat eivät nyt tiedä eivätkä voi vaikuttaa kuinka paljon heidän vesillä kalastetaan ja ylittyykö vai alittuuko läänikohtaisella kalastuksella kestävän kalastuksen raja.

Vielä voimakkaampana tuli esille näkemys pyrkiä tavalla tai toisella yhden kalastusluvan tai kalastuskortin malliin. Nykyisin on liian sekava ja vaikeaselkoinen järjestelmä. Vesialueiden omistajille ensin omistajakorvausten palautus esim. jokaiselle toimivalle osakaskunnalle, jolla on järjestetty hallinto jaetaan sama perusmaksu ja sitten vesihehtaarien mukaan.

Lain säädännöllä tulee huolehtia siitä, että kalastusoikeuden haltijat velvoitetaan järjestämään kalastuksensa siten, että kalavesien tuotto käytetään mahdollisimman hyvin ja järkipäisesti hyvin. Ellei näin tapahdu voi eräs malli olla metsätalouden puolelta metsälaisissa, mitä seuraa jättämällä metsän hoitamatta esim. hakkuun jälkeen.

Kalastushoitomaksun ja kalastuslupien maksaminen

Valtakunnalliset tietoisuuskampanat kansalaisille mitä kalastuslupia tarvitaan ja mistä niitä saa, pidettiin lupamaksutuloja jo yksistään edistävänä toimintana. Suomessa asuu syntyperäisten lisäksi perimmäistä Lappia myöten hyvinkin kaukaisista maista olevia ihmisiä. Kun heitä kotoutetaan Suomeen, on heidänkin saatava niin halutessaan helposti tietää miten voi kalastaa ja mitä lupia

tarvitaan mistä niitä saa.

Kalastuksenhoitomaksun maksupisteitä tulee olla vähintään yksi jokaisen kunnan keskuspaikassa. Kalastuksen hoitomaksun maksupiste on oltava virka aikana tavoitettavissa ja sinne hyvät opasteet. Kalastuksen hoitomaksun lunastaminen suunniteltava mahdollisemman vaivattomaksi. Samasta paikasta voisi lunastaa myös alueen kalastusluvut. Tähän oheen tehokas sähköinen lupamyynti (mobiili ja atk pohjainen) ja siinä pienin lupa-ajanjakso yksi vrk.

Onkimista ja pilkkimistä sekä lääninkohtaisella luvalla laajempi kalastus

Kalastusoikeuden haltijoiden lupamyynti on saatava kuntoon. Kun se on järjestetty toimivaksi siten, että lupia todella saavat kalastavat asiakkaat ” ilman salapoliisi ja etsivä toimintaa”

kalastusoikeuden haltijan päätöksen mukaisesti ei muita lupajärjestelmiä tarvita.

Luvanmyynnin toteutumisen esteenä on monia asioita.

*kalastusoikeuden haltijan ei nykyisin mukaan ole mitään velvoitetta järjestää vesialueensa lupamyyntiä.

*monet osakas- ja kalastuskunnat toimivat lähinnä paperilla, eivätkä ole täten järjestäneet toimivaa kalastuslupien myyntiä.

* vesialueiden omistuksen pirstoutuminen ja perikuntien jäsenten kaupunkilaistuminen sekä pääosin sen johdosta vieraantuminen kalavesiensä kalastuksen järjestämisestä, mitä kalastuksen luvallisuuteen ja kalavesien hoitoon tulee.

*monet vedet ovat alikalastettuja, olisi hyvä saada kalastusmahdollisuus niissäkin hyvin järjestetyksi.

Olisiko joku sellainen malli kuin metsänhoitoyhdistys metsäpuolella (omistajajärjestö), joka myisi keskitetysti kalastuslupia ainakin yhdessä paikassa kunnan keskuksessa mieluummin useammassa yksityisvesiin omistajien päätösten mukaisesti ja tulouttaisi kulut vähennettyään omistajille lupamaksut vesihehtaarien mukaisesti.

Suurissa kunnissa ja kaupungeissa on asia erikseen, mutta siellä on varmaan helpommin asiat järjestävissä. Tekijöitä ja paikkoja löytyy väestörikkailta alueilla.

Toiveita uuteen kalastuslakiin

Kalastajatutkintoa – kuten metsästäjä tutkinto on – ei nähty tarpeellisena eikä edes mahdollisena järjestää vrt. kalastajien määrä, ikäjakauma, alueelliset olosuhteet maan eri osissa, ulkomaalaiset kalastajat, päivän tai kaksi vuodessa kalastavat jne.

Uuteen kalastuslakiin olisi saata kotimaisen kalan käyttöä lisäävä henki. Suomeen tarvittaisiin kalastusasioita kaikilta osin eteenpäin vievä kalastusasian valtiosihteeri. Tulevaisuudessa Suomenkin puhtaiden vesien kalakannat ovat yhä enenevästi osa uusiutuvaa ja tuottavaa kansallisomaisuutta. Kalastus antaa työtä ja toimeentuloa niin rannikkoseuduille kuin saaristoonkin ja Manner-Suomen joka kolkkaan. Se pitää omalta osaltaan elinmahdollisuuksia yllä joka puolella Suomea.

Kalastuksen luvallisuus ja laillisuus rikkomuksista seuraamukset on saatava samalle tasolle kuin metsästysrikkomuksista. Kalastuslain kunnioitus nykyisin alakantissa kentällä on päällä mentaliteetti ”katsotaan jos jään kiinni, niin maksetaan sitten”. Uusi kalastuslaki tulee kirjoittaa niin selkeään muotoon, että tulkinnanvaraa ei jää. Kalastajien tulee helposti ymmärtää kalastuslain pykälät ja lakiahan valvovat paljolti ”maallikot” valantehneet kalastuksen valvojat virkakuntien lisäksi. Uudessa laissa tulisi olla selkeämmin sanktioitu mitä seuraa jos sen määräyksiä rikotaan. Kalastuksen valvontaan tulisi panostaa aivan uudella otteella. On saatava ammattimaiset valvojat laajoilla oikeuksilla varustettuna. Siihen oltava rahaa, joka tulee myös huomioida rahoitusmalleja

pohdittaessa.

Rahoitusjärjestelmän toimivuus on riippuvainen toimivasta organisaatiosta:

Kalastusalueiden tehtävät ja on kirjattava uudessa kalastuslaissa selkeästi. Sen asema on ilmaistava paremmin kuin yhteistoimintaelin. Koska kalastusalue säätelee jo nyt aika lailla Kall 37§ 2 mom. nojalla kalastusta, niin nimeksi sopisi esim. Inarin kalastushallinto tai Oulujärven kalastushallinto jne. Nykyisiä pieniä kalastusalueita tulee yhdistää toimiviksi kokonaisuuksiksi.

Inarin kalastusalueen hallitus esittää kiitokset, että uuden kalastuslain rahoitusjaosto pyytää välikommenttia taustaorganisaatioilta.

Ivalossa 26.8.2009 kalastusalueen hallitus

Kommentit koonnut Hannu Paananen

Esimerkkejä kalatalouden rahoituksen mahdollisesta muodostumisesta vaihtoehtoisten maksajaryhmien, lupatyyppien ja lupien hintojen yhdistelmillä

Kalastuslain kokonaisuudistus-hankkeen rahoitusjaoston työskentelymuistio 9.9.2009

Kalatalouden maksujärjestelmän lähtökohtana tulee olla rahoituksen tarve (mitä rahoitetaan ja paljonko siihen tarvitaan rahaa).

Tässä muistiossa ei oteta kantaa tarvittavaan rahamäärään tai rahoituskohteisiin. Sen sijaan tässä tarkastellaan alustavasti millaisia summia eri tavoilla voisi olla mahdollista saada kokoon, jos rahoitus kerättäisiin nykyisen kaltaisen kalastuksenhoitomaksun muodossa tai ns. yhden peruskortin mallilla.

Kerättävän rahoituksen kokoon vaikuttavia tekijöitä

1) Maksuvelvollisten kalastajien määrä

Kalastajien kokonaismäärä ei todennäköisesti kasva tulevaisuudessa merkittävästi (hidas väestönkasvu, vapaa-ajankalastajien määrä mahdollisesti vähenee). Yli 64-vuotiaiden kalastajien osuus todennäköisesti kasvaa väestön ikärakenteen kehityksen myötä.

- *Onko kalastajien määrää mahdollista nostaa?*

Kalastajien määrä	Kpl
Nykyisen lain mukaan kalastuksenhoitomaksun maksamiseen velvolliset kalastajat (18–64-vuotiaat, muu kalastus paitsi onkiminen ja pilkkiminen)	665 300 – 692 300 ⁽¹⁾
Kaikki 18–64-vuotiaat kalastajat (myös onkiminen ja pilkkiminen)	900 000 ⁽²⁾
Yli 64-vuotiaat kalastajat (muu kalastus paitsi onkiminen ja pilkkiminen)	160 000 – 164 000 ⁽¹⁾
Kaikki yli 64-vuotiaat kalastajat (myös onkiminen ja pilkkiminen)	213 000 – 217 000 ⁽¹⁾
Kaikki vapaa-ajankalastajat (sisältäen alle 18-vuotiaat, yli 64-vuotiaat ja soutajat)	1 844 000 ⁽³⁾
Kaikki vapaa-ajankalastajat lukuun ottamatta soutajia (sisältäen alle 18-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat)	n. 1 600 000 ⁽³⁾
Kalastuksenhoitomaksun tosiasiasuoritettavien määrä	n. 300 000
Läänikohtaisen viehemaksun tosiasiasuoritettavien määrä	n. 110 000

2) Maksajien määrä (maksun todellisuudessa suoritettavien määrä suhteessa eri syistä maksamatta jättävien määrään)

Kalastuksenhoitomaksun maksaa nykyisin vain n. 43 % maksuvelvollisista (tilanne vuonna 2005)⁽¹⁾. Mahdollisia syitä maksamatta jättämiseen ovat mm. seuraavat:

- tietämättömyys maksuvelvollisuudesta tai välinpitämättömyys (sanktion uhka ei ole riittävän todellinen)
- maksujärjestelmä on sekava tai sopivia maksamiskanavia ei aina ole käytettävissä
- maksu koetaan liian suureksi (ei ehkä tiedetä mihin maksulla kerätyt varat käytetään)
- maksaminen koetaan jotenkin periaatteellisesti epäileväksi
- *Miten maksajien määrää voidaan nostaa (muutenkin kuin laajentamalla maksajien joukkoa)? Miten maksusta saadaan parempi ”tuote”?*

3) Maksun suuruus (luvan hinta, saatavilla olevat eripituiset lupajaksot)

Kalastuksenhoitomaksun voi nykyisin maksaa vuodeksi (20 €) tai viikon pituiseksi jaksoksi (6 €). Maksu kattaa koko maan. Maksajista 90 % maksaa vuosimaksun ja 10 % viikkomaksun. Kalastuksenhoitomaksukertymä oli vuonna 2008 yhteensä 5,6 milj. € (kun vain 43 % velvollisista maksaa maksun).

Läänikohtaisen viehekalastusmaksun voi maksaa nykyisin vuodeksi (29 €) tai viikon pituiseksi jaksoksi (7 €). Läänejä on viisi. Kolmannes maksajista maksaa ostaa viikkoluvan ja muut vuosiluvan. Vuonna 2005 85 % kotitalouksista kalasti lääniluvalla yhdessä läänissä, 13 % kahdessa läänissä ja alle 2 % kolmessa läänissä. Läänikohtainen viehemaksukertymä oli v. 2007 yhteensä 2,4 milj. €

Lääniluvia v. 2006	Vuosimaksuja kpl (noin)	Viikkomaksuja kpl (noin)
Etelä-Suomi	29000	9000
Länsi-Suomi	28000	13000
Itä-Suomi	12000	7000
Oulu	1500	1900
Lappi	1900	4000

- *Mikä on sopiva maksun suuruus ja tarvitaanko useita eri lupajaksotia tai lupa-alueita?*

⁽¹⁾Toivonen & Eskelinen, 2007. Vapaa-ajankalastusta ja virtuaalimaksuja. Kala- ja riistaraportteja nro 416. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.

⁽²⁾Luku on karkea arvio, jossa onkijoiden ja pilkkijöiden osuus ikäluokassa on arvioitu suhteessa yhtä suureksi kuin Toivonen ja Eskelinen (2007) arvioivat sen olevan 65 v vuotta täyttäneiden ryhmässä.

⁽³⁾Vapaa-ajankalastus 2006. Riista- ja kalatalous – Tilastoja 7/2007.

Nykyisen kalastuksenhoitomaksun tapainen maksu

Tässä on laskettu esimerkkejä maksukertymistä eri maksajajoukkojen ja luvan hintojen yhdistelmillä.

Tämä maksu ei siis oikeuta vielä kalastamaan, vaan tämän lisäksi maksetaan aina kalavedenomistajan lupamaksu sen mukaan missä ja millä kalastetaan.

HUOM: Kohdassa 1) on kuvattu nykytilanne, jossa alle puolet maksuvelvollisista maksaa kalastuksenhoitomaksun. Kaikissa muissa kohdissa maksukertymä on laskettu olettaen, että kaikki maksuvelvolliset (henkilöluku kohdassa ”maksajia”) maksavat maksun. Jos vain osa maksaa, on loppusumma (”yhteensä”) tässä mainittua pienempi (esim. vain 50–80 % tässä mainitusta).

Maksajajoukko	Maksajia kpl	Huom.	Vuosimaksu	Kuukausimaksu	Viikkomaksu	Vrk-maksu	YHTEENSÄ tulo
1) 18–64-vuotiaat (ei onki ja pilkki) (*)	300 000	Tämä on toteutunut nykytila, jossa noin 43 % maksuvelvollisista maksaa maksun.	a) 20 €(270 000 kpl) (kun 90 % maksetuista maksuista on vuosimaksuja)		6 €(30 000 kpl) (kun 10 % maksajista maksaa viikkomaksun)		5,6 milj. €
Samalla maksajajoukolla, muutamilla uudenaikaisilla maksuilla			b) 30 €(90 % maksuista)	-	10 €(10 % maksuista)	-	8,4 milj. €
			c) 40 €(jos 60 % maksajista maksaisi vuosimaksun)	10 €(30 %)	5 €(5 %)	2 €(5 %)	8,2 milj. €
2) 18–64-vuotiaat (ei onki ja pilkki)	670 000	Optimaalinen nykytila, jossa kaikki nykyisin maksuvelvolliset suorittavat maksun.	a) 20 €(603 000 kpl) (90 % maksuista)	-	6 €(67 000 kpl) (10 % maksuista)	-	12,5 milj. €
Samalla maksajajoukolla, vaihtoehtoisilla maksuilla			b) 30 €(90 % maksuista)	-	10 €(10 % maksuista)	-	18,8 milj. €
			c) 40 €(60 %)	10 €(30 %)	5 €(5 %)	2 €(5 %)	18,3 milj. €
3) >18-vuotiaat (ei onki ja pilkki)	830 000 (670 000 + 160 000)	Kaikki nykyiset maksuvelvolliset + kaikki yli 64-vuotiaat, jotka harrastavat nykyistä kalastuksenhoitomaksua edellyttävää kalastusmuotoa.	a) 20 €(747 000 kpl) (90 % maksuista)	-	6 €(83 000 kpl) (10 % maksuista)	-	15,4 milj. €
Samalla maksajajoukolla, vaihtoehtoisilla maksuilla			b) 30 €(90 % maksuista)	-	10 €(10 % maksuista)	-	23,2 milj. €
			c) 40 €(60 %)	10 €(30 %)	5 €(5 %)	2 €(5 %)	22,7 milj. €
4) >18-vuotiaat (myös onki ja pilkki)	1 115 000 (900 000 + 215 000)	>18-vuotiaat nykyisin maksullisia kalastusmuotoja harrastavat sekä kaikki vain onkimista ja pilkkimistä harrastavat 18 vuotta täyttäneet.	a) 20 €(1 003 500 kpl)		6 €(111 500 kpl)		20,7 milj. €
Samalla maksajajoukolla, vaihtoehtoisilla maksuilla			b) 30 €(90 % maksuista)	-	10 €(10 % maksuista)	-	31,2 milj. €
			c) 40 €(60 %)	10 €(30 %)	5 €(5 %)	2 €(5 %)	30,5 milj. €

(* Onkiminen ja pilkkiminen ovat nykyisin näitä kalastusmuotoja harjoittaville ilmaisia. Onkimisesta ja pilkkimisestä maksetaan kuitenkin kalavesien omistajille korvauksia. Korvaukset maksetaan kalastuksenhoitomaksukertymästä.

Yhden peruskortin malli

Kalastuslain uudistamishankkeessa on erääksi mahdolliseksi uudeksi maksuksi esitetty ns. ”peruskorttia”. Alkuperäisen esityksen mukaan peruskortti oikeuttaisi onkimaan, pilkkimään ja viehekalastamaan yhdellä vavalla koko maassa (eli myös onkiminen ja pilkkiminen tulisivat niitä harjoittaville maksulliseksi). Kortti sisältäisi siis yleishyödylliseen kalaston hoitoon tarkoitetun ”kalastuksenhoitomaksun” (valtiolle edelleen kalastuksen hoitotoimiin tms. ohjattavaksi) ja vesialueen omistajan maksun (tämä palautetaan omistajille; sisältää entisen onkimisesta ja pilkkimisestä maksetun omistajakorvauksen ja viehekalastusmaksun). Peruskortti riittää sellaisenaan, jos kalastaja käyttää vain edellä mainittuja menetelmiä yhdellä vavalla. Jos kalastaja haluaa käyttää näiden lisäksi tai näiden sijasta jotakin muuta menetelmää tulee hänen maksaa tämä peruskortti ja sen lisäksi vielä kalavedenomistajan erillinen lupamaksu. Samoin koskikalastuskohteilla yms. erityiskohteilla tulisi maksaa peruskortti ja paikallinen lupamaksu.

Kaikissa kohdissa maksukertymä on laskettu olettaen, että kaikki maksuvelvolliset (henkilöluku kohdassa ”maksajia”) maksavat maksun. Jos vain osa maksaa, on loppusumma (”yhteensä”) tässä mainittua pienempi (esim. vain 50–80 % tässä mainitusta).

Nyt läänikohtainen viehelupa + kalastuksenhoitomaksu = 47 e.

Maksajajoukko	Maksajia kpl	Huom.	Vuosimaksu	Kuukausimaksu	Viikkomaksu	Vrk-maksu	Yhteensä tulo. Tästä summasta osa omistajille, osa yleishyödylliseen toimintaan (miten suuri osa?) ^(*)
5) >18-vuotiaat	1 115 000	Alkuperäinen esitetty malli: Kaikki >18-vuotiaat, jotka kalastavat nykyisin maksullisilla kalastusmenetelmillä tai vain onkimalla tai pilkkimällä	a) 50 €(jos tarjolla olisi vain vuoden mittainen lupa ja 100 % luvista olisi siis vuoden lupia)	-	-	-	55,8 milj. €
Samalla maksajajoukolla, vaihtoehtoisilla maksuilla			b) 40 €(100 % luvista)	-	-	-	44,6 milj. €
			c) 20 €(100 % luvista)	-	-	-	22,3 milj. €
			d) 50 €(60 % luvista)	20 €(30 %)	10 €(10 %)	5 €(10 %)	41,8 milj. €
6) 18–64-vuotiaat	900 000	Kaikki 18-64-vuotiaat, jotka kalastavat nykyisin maksullisilla kalastusmenetelmillä tai vain onkimalla tai pilkkimällä	50 €(100 % luvista)	-	-	-	45 milj. €
7) 18–64-vuotiaat (ei onki ja pilkki)	670 000	Nykyinen kalastuksenhoitomaksu-velvollinen joukko.	50 €(100 % luvista)	-	-	-	33,5 milj. €
8) >18-vuotiaat (ei onki ja pilkki)	830 000	Kaikki nykyiset maksuvelvolliset ja kaikki yli 64-vuotiaat, jotka harrastavat nykyistä KHM-maksua edellyttävää kalastusmuotoa.	a) 50 €(100 % luvista)	-	-	-	41,5 milj. €
Samalla maksajajoukolla, vaihtoehtoisella maksulla			b) 50 €(60 % luvista)	20 €(30 %)	10 €(10 %)	5 €(10 %)	31,1 milj. €

(* Lisäksi tulee ratkaista miten tässä tilanteessa määritettäisiin omistajille alueittain palautettava määrä (ts. kalastuspaine alueittain)?

Esimerkkitapauksia kalastajalle vuodessa kertyvälle maksulle

Tässä esitetyt kalavesien omistajien lupamaksut ovat arvioita. Yli 5 €hinnannousu nykytilaan verrattuna = oranssi, yli 5 €hinnanlasku = vihreä.

Kalastuksen harrastajien joukko on erittäin moninainen. Tässä on vain joitakin esimerkinomaisia kalastajatyyppejä.	Maksaa kalastuksestaan nykytilanteessa	Maksaisi tilanteessa 3a (KHM-velvollisina >18 v, ei onki ja pilkki, nykyhinna; lääniluvan ehdot + hinnat entiset)	Maksaisi tilanteessa 3c (KHM-velvollisina >18 v, ei onki ja pilkki, uusia lupien pituuksia, lääniluvan ehdot + hinnat entiset)	Maksaisi tilanteessa 4a (KHM-velvollisina >18 v, myös onki ja pilkki, nykyhinna; lääniluvan ehdot + hinnat entiset)	Maksaisi tilanteessa 5a (Peruskortti-malli, >18 v, myös onki ja pilkki, vain vuoden lupa)	Maksaisi tilanteessa 8b (Peruskortti-malli, >18 v, ei onki ja pilkki, lyhyitä lupakausia tarjolla)
70-vuotias, kalastaa verkoilla ja katiskalla kesällä ja pilkkii talvisin (vesialueen osakas)	Verkko- ja katiskamerkit yht. 5 € = 5 €	20 €KHM + verkko- ja katiskamerkit yht. 5 € = 25 €	40 €KHM + merkit 5 € = 45 €	20 €KHM + merkit 5 € = 25 €	50 €Peruskortti + merkit 5 € = 55 €	50 €Peruskortti + merkit 5 € = 55 €
45-vuotias, pilkkii ja kalastaa mato-ongella mökillään useana kuukautena vuodessa (kolmekymmentä kertaa)	0 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	Ei muutosta nykytilanteeseen	20 €KHM	50 €Peruskortti	Ei muutosta nykytilanteeseen
70-vuotias, pilkkii ja kalastaa mato-ongella mökillään useana kuukautena vuodessa (kolmekymmentä kertaa)	0 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	Ei muutosta nykytilanteeseen	20 €KHM	50 €Peruskortti	Ei muutosta nykytilanteeseen
70-vuotias, uistelee yhdellä vavalla mökkijärvellä koko kesän	0 €	20 €KHM	40 €KHM	20 €KHM	50 €Peruskortti	50 €Peruskortti
30-vuotias, käy kerran vuodessa viikon kalastuslomalla Lapissa, jossa heittää virveliä tai perhovapaa koskissa	6 €KHM* + 4 vrk-lupaa koskille yht. 80 e = 86 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	1* 5 €KHM viikkomaksu + 4 vrk-lupaa koskille yht. 80 e = 85 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	50 €Peruskortti + 4 vrk-lupaa koskille yht. 80 e = 130 €	10 €viikon Peruskortti + 4 vrk-lupaa koskille yht. 80 e = 90 €
50-vuotias, liikkuu ympäri vuoden ja ympäri Suomea kavereiden tai suvun mökeillä tai trailerin kanssa, heittää yhtä virveliä tai vetouistelee useammalla vavalla	20 €KHM + 2 läänin lääniluvat 58 €+ muutamia paikallisia viehelupia ylim. vavoille 20 € = 98 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	40 €KHM + 2 läänin lääniluvat 58 €+ muutamia paikallisia viehelupia ylim. vavoille 20 € = 118 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	50 €Peruskortti + muutamia paikallisia viehelupia ylim. vavoille 20 € = 70 €	50 €Peruskortti + muutamia paikallisia viehelupia ylim. vavoille 20 € = 70 €
50-vuotias, liikkuu ympäri vuoden ja ympäri Suomea kavereiden tai suvun mökeillä tai trailerin kanssa, heittää vain yhtä virveliä	20 €KHM + 2 läänin lääniluvat 58 € = 78 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	40 €KHM + 2 läänin lääniluvat 58 € = 98 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	50 €Peruskortti	50 €Peruskortti
40-vuotias, käy heittelemässä virveliä kotikunnan järvillä avovedellä pitkin kesää, yhteensä 7 kertaa	20 €KHM + läänilupa 29 € = 49 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	7 * 2 €KHM vrk-maksu + läänilupa 29 € = 43 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	50 €Peruskortti	7 * 5 €vrk-Peruskortti = 35 €
40-vuotias, käy eri koskikohteilla heittämässä virveliä yhteensä 5 kertaa, viitenä eri viikkona vuodessa	20 €KHM + 5 koskilupaa 75 € = 95 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	5 * 2 €KHM vrk-maksu + 5 koskilupaa 75 € = 85 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	50 €Peruskortti + 5 koskilupaa 75 e = 125 €	50 €Peruskortti + 5 koskilupaa 75 e = 125 €
20-vuotias, heittää mökkilaiturin nokasta virveliä kolmena viikkona heinäkuussa	3 * 6 €viikon KHM-maksu + paikallinen viehelupa 2 € = 20 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	1* 10 €KHM kk-maksu + paikallinen lupa 2 € = 12 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	50 €Peruskortti	3 * 5 €viikon Peruskortti = 15 €
Ulkomaalainen turisti 30 v, heittää virveliä päivittäin parilla järvellä yhtenä lomaviikkonaan kunnassa X.	6 €KHM + viikon läänilupa 7 € = 13 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	1* 5 €KHM viikkomaksu + viikon läänilupa 7 € = 12 €	Ei muutosta nykytilanteeseen	50 €Peruskortti	5 €viikon Peruskortti

(*KHM=kalastushoitomaksu)